

TILLSYNSPLAN FÖR MILJÖVÅRDSMYNDIGHETEN I LARSMO KOMMUN 2025-2029

Innehållsförteckning

1 Inledning	3
2 Larsmo kommuns särdrag och verksamheter som utgör en risk för förorening av miljön	4
3 Tillsynsobjekt	4
3.1 Tillsyn enligt miljöskyddslagen	4
3.1.1 Miljötillstånds-, anmälningspliktiga och registreringspliktiga verksamheter	4
3.1.2 Anmälningsförfarande i fråga om verksamhet av engångsnatur	5
3.1.3 Övrig tillsyn enligt miljöskyddslagen	6
3.2 Tillsyn enligt avfallslagen	7
3.2.1 Registrering av yrkesmässig avfallsinsamling	7
3.2.2 Inspektioner enligt avfallslagen 124 §	7
3.2.3 Allmän tillsyn enligt avfallslagen	7
3.3 Övrig tillsyn	8
3.3.1 Tillsyn enligt marktäktslagen	8
3.3.2 Tillsyn enligt vattenlagen	8
3.3.3 Tillsyn enligt lagen om vattentjänster	8
3.3.4 Tillsyn enligt terrängtrafiklagen och sjötrafiklagen	9
3.3.5 Tillsyn enligt miljöskyddslagen för sjöfarten	9
3.3.6 Tillsyn av luftkvaliteten	9
4 Riskbedömning	10
4.1 Riskbedömning av verksamheter som avses i avfallslagen	11
4.2 Användning av stickprov	11
5 Uppgörande av tillsynsprogram	11
6 Tillsynsåtgärder och avgifter för tillsynen	11
6.1 Avgifter för tillsyn enligt avfallslagen	12
7 Resurser för tillsynen och organiserande av tillsynen	12
7.1 Delegering av uppgifter	12
7.2 Myndighetssamarbete	13

1 Inledning

I enlighet med miljöskyddslagen (527/2014) ska den kommunala miljöförhållanden utarbeta en tillsynsplan för den regelbundna tillsynen inom sitt område. Syftet med tillsynen inom miljöförhållanden är att förebygga och förhindra förorening av miljön samt begränsa och reparera följderna av eventuella föroreningar. Tillsynen ska vara högklassig, regelbunden och effektiv och basera sig på en bedömning av miljörisker. Tillsynsplanen omfattar tillsyn av bestämmelserna i miljöskyddslagen och i de förordningar och föreskrifter som getts på basen av den. I tillsynsplanen kan även ingå tillsynsuppgifter baserad på övrig lagstiftning.

Tillsynsplanen ska innehålla information om områdets miljöförhållanden och verksamheter som medför risk för förorening, samt om de resurser och tillvägagångssätt som finns till förfogande för tillsynen. Planen ska innehålla en beskrivning på hur tillsynen organiseras och hur riskbedömningen görs samt en beskrivning av samarbetet mellan de myndigheterna som svarar för tillsynen. Tillsynsplanen ska uppdateras regelbundet.

Förutom tillsynsplanen ska kommunens miljöförhållanden utarbeta ett tillsynsprogram som gäller periodiska inspektioner och annan regelbunden tillsyn över tillstånds-, anmälnings- och registreringspliktiga verksamheter. Tillsynsprogrammet innehåller uppgifter om de objekt som tillsynen gäller och om de regelbundna tillsynsåtgärder som vidtas i fråga om dem. Tillsynsprogrammet uppdateras regelbundet genom att lägga till nya anläggningar och ta bort avslutade anläggningar. För tillsyn enligt tillsynsprogrammet kan en avgift uppbäras. Avgifterna för tillsynen fastställs i miljöförhållanden myndighetens taxa.

I enlighet med avfallslagen (646/2011) § 124 ska den kommunala miljöförhållanden utarbeta en plan för tillsynen över verksamheter där avfall behandlas i en anläggning eller yrkesmässigt, verksamheter där det uppkommer farligt avfall och verksamheter där avfall insamlas yrkesmässigt. Planen kan förenas med det i miljöskyddslagen föreskrivna tillsynsprogrammet och ska basera sig på en bedömning av de risker och miljökonsekvenser som avfallet och avfallshanteringens medför.

Förutom den regelbundna tillsynen som föreskrivs i miljöskyddslagen och avfallslagen fungerar den kommunala miljöförhållanden även som tillsynsmyndighet över bl.a. kemikalielagen (599/2013), lagen om vattentjänster (119/2001), terrängtrafiklagen (1710/1995), marktäckningslagen (555/1981) och vattenlagen (587/2011).

Denna tillsynsplan har gjorts upp för Larsmo kommuns miljöförhållanden myndighet och berör åren 2025 – 2029. I planen har grunderna för granskningarna av miljötillstånds-, anmälnings- och registreringspliktiga verksamheter samt övriga regelbundna tillsynsåtgärder skrivits in. Planen täcker även tillsynen och planeringen av tillsynen för övriga verksamheter som orsakar en risk för förorening av miljön.

2 Larsmo kommuns särdrag och verksamheter som utgör en risk för förorening av miljön

Skärgårdskommunen Larsmo ligger mellan städerna Jakobstad i söder och Karleby i norr. Larsmo kommun utgörs av en arkipelag bestående av omkring 365 öar, holmar och skär. Större centra är Risö, Holm, Näs och Bosund. Kommunens landareal är 142,36 km² och strandlinjens längd är ca 500 km. De största öarna Larsmo och Eugmo omges av Larsmosjön i väster och söder och av havet i väster och norr. Den södra delen av kommunen är relativt tätt bebyggd, likaså byarna Näs och Bosund i den norra delen. Resten av kommunen domineras av jord- och skogsbruksmark och en stor andel skärgård. Larsmos befolkning ökar stadigt och år 2023 hade kommunen 5843 invånare. Förutom 1800 åretruntbostäder finns det ca 2100 fritidsbostäder i Larsmo, varav ca 1000 fritidsbostäder är belägna på holmar utan vägförbindelse. Under 1990-talets senare del har näringslivet i Larsmo genomgått en kraftig strukturomvandling. De traditionella näringarna, fiske och jordbruk, har minskat i betydelse till förmån för småindustri och service. Båtindustrin är viktig i Larsmo. En stor del av kommunens befolkning pendlar till arbetsplatser i grannkommunerna.

Blankslipade klipphällar, sandstränder och strandängar dominerar i den södra delen av kommunen, medan fjärdarna är djupare och stränderna högre och domineras av stora stenblock i den norra delen av kommunen. Landhöjningen, som beräknas vara ca 8 mm per år, förändrar snabbt det flacka landskapet. En stor del av det yttre skärgårdsområdet hör till Natura 2000-nätverket. Då hela kommunen utgörs av gammal havsbotten är sura sulfatjordar vanligt förekommande. En hög exploatering av skärgården innebär bland annat stort behov av muddringar. Havsområdets ekologiska tillstånd har klassificerats som otillfredsställande i den inre skärgården och som måttlig i ytterskärgården. Larsmosjön är en kraftigt modifierad havsvik med brunt järn- och humusrikt vatten. Larsmosjöns ekologiska tillstånd har klassificerats som måttlig.

I kommunen finns ett för vattenförsörjningen viktigt grundvattenområde (klass I) i Hannula-Holmområdet. I kommunen finns inga rinnande vattendrag.

Riskerna för förorening av miljön utgörs bland annat av utsläpp av avloppsvatten, grävning i sura sulfatjordar, näringsbelastning från djurgårdar, bränsleläckage och spill från distributionsstationer och farmartankar, bullerspridning från vindkraftverk samt utsläpp från avfallsbehandling och småindustri. Den södra delen av kommunen angränsar till storindustrin och hamnen i Jakobstad och utsläpp därifrån påverkar även miljön i Larsmo.

3 Tillsynsobjekt

3.1 Tillsyn enligt miljöskyddslagen

3.1.1 Miljötillstånds-, anmälningsskyldiga och registreringspliktiga verksamheter

Miljötillståndsskyldiga verksamheter är fastställda i bilaga 1 till miljöskyddslagen. Miljötillstånd krävs dessutom för verksamheter som kan orsaka förorening av vattendrag, när det är fråga om ett projekt som inte är tillståndsskyldigt enligt vattenlagen, för avledning av avloppsvatten som kan förorsaka förorening av ett dike, en källa eller en rännil, samt för verksamheter som kan

utsätta omgivningen för sådant oskäligt besvär som avses i 17 § lagen angående vissa grannelagsförhållanden (26/1920). I miljöskyddsförordningen (713/2014) anges för vilka verksamheter den kommunala miljövårdsmyndigheten är tillstånds- och tillsynsmyndighet och vilka ärenden den statliga miljömyndigheten handlägger. Miljövårdsmyndigheten i Larsmo kommun övervakar 10 miljötillstånds-, anmälnings- och registreringspliktiga verksamheter.

I bilaga 2 till miljöskyddslagen anges de verksamheter som under normala förhållanden inte kräver miljötillstånd utan istället ska registreras. Verksamheter som ska registreras är bl.a. bränsledistributionsstationer, energiproducerande anläggningar med en bränsleeffekt på 1–50 MW, anläggningar som använder organiska lösningsmedel och asfaltstationer. För verksamheter som ska registreras krävs en anmälan till den kommunala miljövårdsmyndigheten som registrerar verksamheten i datasystemet för miljövårdsinformation. På grundvattenområden behöver dessa verksamheter alltid miljötillstånd. Registrerade verksamheter övervakas enligt samma principer som miljötillståndspliktiga verksamheter.

I och med en ändring av miljöskyddslagen som trädde i kraft i februari 2019 har vissa verksamheter som tidigare var miljötillståndspliktiga överförts till anmälningsförfarande. Anmälningspliktiga verksamheter listas i bilaga 4 till miljöskyddslagen. Till anmälningspliktiga verksamheter hör bland annat mindre sågverk, slakterier, djurstallar och skjutbanor. Nya verksamheter ska göra en anmälan till tillståndsmyndigheten minst 120 dagar före verksamheten inleds. Befintliga verksamheter med miljötillstånd överförs till anmälningsförfarande om de gör ändringar i verksamheten som ökar utsläppen eller deras konsekvenser. Anmälningspliktiga verksamheter övervakas enligt samma principer som miljötillståndspliktiga verksamheter.

Miljötillståndspliktiga verksamheter	Antal
Bergstäkt	1
Skjutbana	1
Miljötillstånd enligt grannelagslagen	1
Motorkrossbana	1
Registreringspliktiga verksamheter	
Distributionsstation	2
VOC-anläggning	1
Anmälningspliktiga verksamheter	
Djurstall	3

Tabell 1: Miljötillstånds-, anmälnings- och registreringspliktiga verksamheter som övervakas av miljövårdsmyndigheten i Larsmo kommun.

3.1.2 Anmälningsförfarande i fråga om verksamhet av engångsnatur

För tillfälliga verksamheter som orsakar buller och skakningar, såsom byggande och offentliga tillställningar, ska en anmälan enligt 118 § miljöskyddslagen göras till den kommunala miljövårdsmyndigheten. Ett tillsynsbesök görs på basen av anmälan enligt behov.

Miljötillstånd krävs inte för kortvarig verksamhet av försöksnatur vars syfte är att testa ny teknik, råvaror eller bränslen, tillverknings- eller förbränningsmetoder eller en reningsanordning eller återanvändnings- eller behandlingsmetoder av avfall för att utreda deras inverkan eller användbarhet. En skriftlig anmälan ska göras till tillståndsmyndigheten senast 30 dagar innan verksamheten inleds (119 § miljöskyddslagen). Vid behandling av en anmälan om försöksverksamhet granskas alltid verksamhetens placering, utrymmen och teknik innan ett beslut fattas i ärendet.

Verksamheter som inte är miljötillstånds-, registrerings- eller anmälningspliktiga ska enligt 120 § miljöskyddslagen göra en anmälan till tillsynsmyndigheten vid exceptionella situationer (olycka, produktionsstörningar, rivning av en konstruktion eller anordning e.d.), som kan orsaka utsläpp eller avfall som medför risk för förorening av miljön eller föranleder avfallshanteringsåtgärder som avviker från det normala. I dessa fall utförs alltid ett tillsynsbesök på plats innan ett beslut fattas i ärendet.

3.1.3 Övrig tillsyn enligt miljöskyddslagen

Om det p.g.a. en olycka, en anmälan om olägenhet, bristande efterlevnad av tillståndet eller av någon annan orsak finns skäl att anta att en verksamhet medför olägenhet för hälsan eller betydande förorening av miljön, ska tillsynsmyndigheten inspektera verksamheten eller utreda saken på något annat ändamålsenligt sätt (169 § miljöskyddslagen). De åtgärder som behövs för att avlägsna olägenheten och tidtabellen för dessa antecknas i ett inspektionsprotokoll. Vid behov uppmanas verksamhetsutövaren att skrida till åtgärder. Genom en uppföljningsgranskning kontrolleras hur givna anvisningar och föreskrifter följs.

Miljövårdsmyndigheten kan utifrån en inspektion som den har utfört meddela ett föreläggande i ett enskilt fall, om föreläggandet behövs för att förebygga eller hindra förorening. Föreläggandet kan inte gälla tillstånds- eller registreringspliktig verksamhet. Efterlevnaden av föreläggandet övervakas genom inspektioner och vid behov även med hjälp av andra övervakningsåtgärder beroende på verksamhetens art och miljökonsekvenser.

Enligt kapitel 16 i miljöskyddslagen och statsrådets förordning om behandling av hushållsavloppsvatten i områden utanför avloppsnätet (157/2017) övervakar kommunens miljövårdsmyndighet att avloppsvattnet i glesbygden inte leder till att miljön förorenas. I Larsmo kommun finns drygt 500 åretruntbostäder som inte är anslutna till avloppsnätet. På områden som är belägna utanför det kommunala avloppsnätet ska fastighetsägarna anlägga egna behandlingssystem för avloppsvatten. På känsliga områden, såsom strandområden och grundvattenområden, ska fastigheternas avloppsvattensystem uppfylla reningskraven senast 31.10.2019. I Larsmo kommun finns det knappt 800 åretruntbostäder och fritidsfastigheter som är belägna på känsliga områden, om man inte tar med fritidsfastigheter som är belägna på holmar i beräkningen. Rådgivning och övervakning av avloppsvattenbehandlingen koncentreras främst till fastigheter som är belägna på strandområden och Hannula grundvattenområde.

Statsrådets förordning om begränsning av vissa utsläpp från jordbruk och trädgårdsodling (1250/2014) reglerar djurstallens gödselhantering. Vid lagring av fast gödsel i stack och spridning av stallgödsel i undantagsfall ska en anmälan till den kommunala miljövårdsmyndigheten göras. Vid behov görs en inspektion. I Larsmo kommun finns ca 11 djurstall. Djurstall under tillståndsgränsen granskas i mån av möjlighet. Inspektioner vid djurstall under tillståndsgränser sker främst med anledning av inkomna klagomål eller anmälan från andra myndigheter.

3.2 Tillsyn enligt avfallslagen

Den kommunala miljövårdsmyndigheten övervakar, tillsammans med närings-, trafik- och miljöcentralen, att avfallslagen och de bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den efterföljs. Den kommunala miljövårdsmyndigheten har huvudansvaret för tillsynen av icke-tillståndspliktiga verksamheter. Enligt avfallslagen är tillsynsmyndigheten skyldig att utarbeta en plan för inspektioner av anläggningar och företag som samlar in, transporterar och behandlar avfall. Tillsynsplanen enligt avfallslagen kan med fördel kombineras med tillsynsplanen enligt miljöskyddslagen.

3.2.1 Registrering av yrkesmässig avfallsinsamling

Enligt avfallslagen 100 § ska den som bedriver yrkesmässig avfallsinsamling göra en anmälan till den kommunala miljövårdsmyndigheten för anteckning i avfallshanteringsregistret. Med hjälp av anmälan får miljövårdsmyndigheten uppgifter om den verksamhet som ska övervakas. För att garantera att insamlingsverksamheten bedrivs sakenligt bör verksamheten inspekteras regelbundet. I Larsmo har 3 registreringar enligt avfallslagen gjorts. Behovet av tillsyns bedöms bland annat utifrån verksamhetens omfattning, de avfallsfraktioner som insamlas samt den föroreningsrisk som verksamheten medför.

3.2.2 Inspektioner enligt avfallslagen 124 §

Enligt avfallslagen 124 § ska tillsynsmyndigheten regelbundet inspektera anläggningar och företag som bedriver verksamhet

- 1) där avfall behandlas i anläggning eller yrkesmässigt,
- 2) där det uppkommer farligt avfall,
- 3) där avfall transporteras eller insamlas yrkesmässigt,
- 4) som avfallsmäklare,
- 5) med internationella avfallstransporter.

Den kommunala miljövårdsmyndigheten övervakar yrkesmässig avfallsinsamling samt behandling av avfall i anläggning eller yrkesmässigt vid de företag som kommunen övervakar enligt miljöskyddslagen.

Transport och förmedling av avfall övervakas främst av närings-, trafik- och miljöcentralen. I Larsmo finns 1 företag som bedriver yrkesmässig transport av avfall.

Kommunen och NTM-centralen delar på ansvaret för tillsynen av verksamheter där det uppkommer farligt avfall, och frågan om tillsynsansvar avgörs i respektive fall genom överenskommelse med NTM-centralen. I regel har kommunen hand om tillsynen av icke tillståndspliktiga verksamheter som hanterar farligt avfall. Det kan till exempel vara frågan om båtillverkare, bilverkstäder, småskalig industriell verksamhet där farliga ämnen hanteras och lagras eller företag som river byggnader, där farligt byggnadsavfall uppkommer. I Larsmo finns det ca 25 företag där det uppkommer större mängder farligt avfall.

3.2.3 Allmän tillsyn enligt avfallslagen

Den allmänna tillsynen enligt avfallslagen omfattar bland annat övervakning av anslutning till ordnad avfallstransport och efterlevnaden av avfallshanteringsföreskrifterna samt övervakning av nedskräpningsärenden. Enligt avfallslagen 125 § kan den kommunala miljövårdsmyndigheten meddela beslut i enskilt fall om det krävs för att förhindra nedskräpning eller ordna avfallshanteringen på lämpligt sätt vid verksamheter som inte är miljötillståndspliktiga. I Larsmo är det för tillfället ca 10 hushåll som inte hör till ordnad avfallstransport.

Nedskräpningsärenden kommer ofta miljöförvaltningsmyndigheten till kännedom genom anmälningar gjorda av allmänheten. Det nedskräpade området inspekteras och nedskräparen uppmanas skriftligen att städa upp området. Om nedskräparen inte kan identifieras och det är oskäligt att kräva att fastighetsägaren städa området, är det i sista hand kommunen som ansvarar för att det nedskräpade området städas. Om nedskräpningsärendet gäller den bebyggda miljön, exempelvis dåligt skötta byggnader, överförs ärendet till byggnadstillsynen. I fall nedskräpningen föranleder risk för förorening av marken anmäls ärendet till NTM-centralen.

I fall en fastighet inte ansluter sig till ordnad avfallstransport, trots uppmaning från avfallsnämnden, överförs ärendet till den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten, som vid behov kan använda sig av tvångsmedel för att få fastighetsägaren att ansluta sig till ordnad avfallstransport.

3.3 Övrig tillsyn

3.3.1 Tillsyn enligt marktäktslagen

Den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten övervakar att bestämmelserna i marktäktslagen (555/1981) följs. För att sköta tillsynsuppgiften har tillsynsmyndigheten rätt att utföra inspektioner, göra mätningar och ta prover på täktplatsen. I tillsynen ingår årliga inspektioner, begynnelse- och avslutningsinspektioner samt kontroll av årsrapporter. I Larsmo finns en bergstäkt som har marktäktstillstånd.

3.3.2 Tillsyn enligt vattenlagen

Till tillsynen enligt vattenlagen hör bland annat övervakning av byggande i vattendrag, granskningar av tagande av yt- och grundvatten samt dikningsärenden. Regionförvaltningsverket i västra och inre Finland är tillståndsansvarig för ärenden som är tillståndspliktiga enligt vattenlagen och den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten och NTM-centralen är tillsynsansvariga enligt vattenlagen.

Alla muddringar ska anmälas till NTM-centralen i Södra Österbotten och i fall mängden muddermassa överskrider 500 m³ krävs tillstånd från regionförvaltningsverket i västra och inre Finland. Den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten och NTM-centralen samarbetar i frågor som rör muddring och strandlinjekonstruktioner. I Larsmo görs mellan 30–50 muddringsanmälningar per år.

Enligt vattenlagen 5 kapitel 5 § behandlar den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten meningsskiljaktigheter i fråga om dikning då det är frågan om dikningar som inte kräver tillstånd eller som inte behandlas i en dikesförrättning. Behandlingen av en dikestvist kan vara tidskrävande och kräva flera inspektioner.

Den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten kan med stöd av 4 kap 2 § vattenlagen, på ansökan, med sitt beslut begränsa tagning av vatten på vattenområde.

3.3.3 Tillsyn enligt lagen om vattentjänster

Den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten övervakar anslutningsskyldigheten till vatten- eller avloppsledningsnät inom vattentjänstverkens verksamhetsområde. Den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten kan med stöd av 11 § i lagen om vattentjänster bevilja befrielse från anslutningsskyldigheten till vatten- och avloppsnätet och befrielse med stöd av § 17 c från skyldigheten att ansluta sig till dagvattenavlopp. Vid behov görs en tillsynsinspektion vid fastigheten i samband med behandlingen av befrielseansökan. Miljöförvaltningsmyndigheten är också tillsynsansvarig vid överträdelser eller försummelser enligt lagen.

Inom kommunen har utbyggnaden av kommunalt avloppsledningsnät varit omfattande och en del har inte anslutit sig till avloppsnätet, men inte heller ansökt om befrielse från anslutningsskyldigheten. 2023 var ca 74 % av hushållen i Larsmo kommun anslutna till kommunalt avlopp och för tillfället finns ca 20 befrielser från anslutningsskyldigheten till kommunalt avlopp.

3.3.4 Tillsyn enligt terrängtrafiklagen och sjötrafiklagen

Den kommunala miljövårdsmyndigheten är tillsynsmyndighet enligt terrängtrafiklagen. Den kommunala miljövårdsmyndigheten behandlar ansökningar om tillstånd enligt 30 § terrängtrafiklagen för återkommande eller permanent anordnande av tävlingar eller övningar med motordrivna fordon i en och samma terräng samt fattar beslut gällande inrättande av snöskoterled och uppgörande av plan för snöskoterled. I samband med behandlingen av ärenden enligt terrängtrafiklagen utförs inspektioner vid behov.

Enligt sjötrafiklagen krävs tillstånd för återkommande eller permanent anordnande av tävlingar eller övningar med motordrivna farkoster på ett och samma vattenområde. Den kommunala miljövårdsmyndigheten behandlar ansökningar om tillstånd enligt 21 § sjötrafiklagen och övervakar verksamheten.

3.3.5 Tillsyn enligt miljöskyddslagen för sjöfarten

I enlighet med 9 kap. 4 § i miljöskyddslagen för sjöfarten (1672/2009) godkänner den kommunala miljövårdsmyndigheten avfallshanteringsplaner för småbåtshamnar och antecknar dem i datasystemet för miljövårdsinformation. Den kommunala miljövårdsmyndigheten övervakar småbåtshamnarnas avfallshantering och mottagningen av avfall från fritidsbåtar. I Larsmo finns det 15 småbåtshamnar med över 25 båtplatser.

3.3.6 Tillsyn av luftkvaliteten

Utöver tillsynen ska kommunen inom sitt område följa miljöns tillstånd, på det sätt som de lokala förhållandena kräver (25 § i lagen om ändring av miljöskyddslagen 13/2011). Kommunen ska med de medel som står till buds trygga en god luftkvalitet inom sitt område. För att trygga luftkvaliteten har gräns-, mål-, tröskel- och riktvärden samt kritiska nivåer definierats. I statsrådets förordning om luftkvaliteten (79/2017) samt i statsrådets förordning om arsenik, kadmium, kvicksilver, nickel och polycykliska aromatiska kolväten i luften (164/2007) föreskrivs om uppföljningsområden.

Kontinuerlig mätning av utomhusluftens kvalitet i Jakobstadsnejden har pågått i samarbete med industrin samt Larsmo och Pedersöre kommuner från och med 1994. Behovet av att kontrollera luftens kvalitet baserar sig på kommunernas skyldighet att följa tillståndet i miljön (MsL § 143) samt på verksamhetsidkarnas skyldighet att vara konsekvensmedvetna (MsL § 6)

Halterna av inandningsbara partiklar och kväveoxider mäts kontinuerligt på två mätstationer, centrummätstation och Vikarholmens mätstation. Även meteorologiska parametrarna: vindriktning, vindhastighet, temperatur och luftfuktighet mäts. Mätresultaten av luftkvaliteten delges Larsmo kommun. Information ges utan dröjsmål om överskridningar av gränsvärden och vid överskridning av tröskelvärdet för larm eller tröskeln för att informera kommunens invånare.

Man har undersökt luftkvaliteten i Karleby- och Jakobstadsnejden med hjälp av flera bioindikatoruppföljningar i Karlebynejden sedan 1970-talet och i Jakobstadsnejden sedan år 2000. År 2012 genomfördes bioindikatoruppföljningen för första gången som en gemensam uppföljning för regionerna, och fortsatte på samma sätt år 2018. Som bioindikatorer för luftkvaliteten användes tallens stamlavar samt grundämneshalterna och de kemiska

egenskaperna hos tallbarr, mossor och humus. Under 2025 kommer nästa bioindikatoruppföljning att utföras.

4 Riskbedömning

I enlighet med statsrådets förordning om miljöskydd ska kontrollfrekvensen för periodiska inspektioner bestämmas utifrån en systematisk bedömning av miljöriskerna. Med hjälp av riskbedömningen kan tillsynen riktas i första hand till verksamheter, där sannolikheten för förorening är som störst och konsekvenserna av en eventuell förorening är som mest förödande.

I riskbedömningen beaktas följande faktorer:

- Läge på grundvattenområde eller vid vattendrag
- Läge nära bosättning, klagomål
- Luftutsläppens (inklusive damm och lukt) mängd och kvalitet
- Buller och vibrationer
- Utsläpp i mark och grundvatten
- Mängden och kvaliteten hos det avloppsvatten som leds till avloppsnätet
- Mängden och kvaliteten hos det avloppsvatten som leds ut i vattendrag eller terrängen
- Avfall som uppstår från verksamheten och dess mängd och typ
- Nedskräpning och oordning
- Hantering och lagring av farliga ämnen
- Förekomst av störnings- och undantagssituationer
- Antalet anmärkningar vid föregående inspektion
- Årsrapportens punktlighet och kvalitet

Vid bedömning av hur betydande en verksamhets miljörisk är sammanvägs sannolikheten för att en olycka eller ett utsläpp ska inträffa med hur betydande förorening olyckan eller utsläppet i så fall leder till.

Sannolikheten för att verksamheten ska förorena miljön	Följder (föroreningens omfattning)		
	Ringa	Skadliga	Allvarliga
Osannolik	Obetydlig risk	Liten risk	Måttlig risk
Möjlig	Liten risk	Måttlig risk	Betydande risk
Sannolik	Måttlig risk	Betydande risk	Oacceptabel risk

Tabell 2: Riskmatris för bedömning av hur betydande risk verksamheten utgör för miljön.

Utgående från riskbedömningen delas verksamheterna in i tillsynsklasser:

- **Tillsynsklass 1:** Verksamheter som medför stor miljörisk inspekteras minst 1 gång per år.
- **Tillsynsklass 2:** Verksamheter som medför måttlig miljörisk inspekteras med högst 3 års mellanrum.
- **Tillsynsklass 3:** Verksamheter som medför liten miljörisk inspekteras med högst 5 års mellanrum.

Tillsynsobjektens tillsynsklass kan ändras om det anses nödvändigt att effektivisera tillsynen vid objektet. Om det i verksamheten förekommer brister, ifall verksamhetsidkaren bryter mot tillståndsbestämmelserna eller underlåter att göra en sakenlig årsrapportering, görs extra tillsynsbesök enligt behov. Ifall verksamheten är ny eller en befintlig verksamhet förändras

väsentligt, kan det vara skäl att intensifiera tillsynen, tills verksamheten uppfyller tillståndskraven.

4.1 Riskbedömning av verksamheter som avses i avfallslagen

Även planen för inspektioner enligt avfallslagen ska basera sig på en bedömning av de risker och miljökonsekvenser som avfallet och avfallshanteringen medför. Vid fastställande av inspektionsintervaller för objekt som inspekteras enligt avfallslagen beaktas följande kriterier:

- 1) Lagändringar som föranleder behov av inspektion
- 2) Branschens miljörisker och sannolikheten för att de inträffar
- 3) Verksamhetsställets miljörisker och sannolikheten för att de inträffar
- 4) Eventuella observerade problem
- 5) Anmälan från andra myndigheter, verksamhetsidkaren eller utomstående

4.2 Användning av stickprov

Tillsynsobjekten kan även väljas ut med hjälp av stickprover. Användning av stickprov tillämpas inte i Larsmo kommuns tillsynsprogram. Objekten inspekteras systematiskt enligt det inspektionsintervall som anges för dem i tillsynsprogrammet. Vid fastställandet av inspektionsintervallen har den anläggningsspecifika riskbedömningen beaktats samt för tillsynen tillgängliga resurser.

5 Uppgörande av tillsynsprogram

Tillsynsprogrammet består av en förteckning över miljötillstånds-, anmälnings- och registreringspliktiga verksamheter i kommunen samt information om planerade och förverkligade inspektioner vid dessa. Vidare innehåller tillsynsprogrammet information om respektive objekts tillstånd, verksamhetsområde, rapporterings- och provtagningsskyldighet samt objektets tillsynsklass baserad på riskbedömning. I tillsynsprogrammet antecknas uppgifter om alla tillstånds-, anmälnings- och registreringspliktiga verksamheter, även om verksamheten med stöd av övergångsstadganden tills vidare bedrivs enligt ett tidigare tillstånd eller en tidigare rätt.

Till tillsynsobjekten enligt avfallslagen hör verksamheter som bedriver yrkesmässig avfallsinsamling och/eller behandling av avfall samt verksamheter där det uppstår större mängder farligt avfall. Information om verksamheter i kommunen där det uppstår farligt avfall är bristfällig och uppgifter om dessa verksamheter uppdateras efter hand.

Uppgörandet av tillsynsprogrammet är en lagstadgad skyldighet, varför nämnden inte behöver göra ett enskilt beslut om godkännande. Tillsynsprogrammet är inte offentlig, eftersom specificerade uppgifter om tillsynen av verksamheterna skulle kunna påverka avsikten med tillsynen.

Miljöinspektören uppdaterar årligen tillsynsprogrammet med uppgifter om nya verksamheter och verksamheter som upphört samt gör en bedömning av förverkligandet av föregående års målsättningar. Ett sammandrag över tillsynsprogrammet och dess förverkligande delges årligen nämnden för tekniska tjänster för kännedom.

6 Tillsynsåtgärder och avgifter för tillsynen

Periodiska inspektioner av miljötillstånds-, anmälnings- och registreringspliktiga verksamheter utgör den centralaste tillsynsåtgärden. Förutom periodiska inspektioner enligt tillsynsprogrammet

görs inspektioner för att kontrollera att tidigare upptäckta brister åtgärdats samt inspektioner med anledning av inkomna klagomål och anmälningar från allmänheten. Övriga tillsynsåtgärder är granskning av rapporter och provtagningsresultat samt behandling av inkomna anmälningar.

Miljöinspektören kommer på förhand överens med verksamhetsidkaren om inspektionen. Till inspektionen hör förutom den egentliga inspektionen även förberedelser inför inspektionen, en genomsnittlig resetid, upprättande av inspektionsberättelse, genomgång av verksamhetsidkarens rapporter samt övrigt efterarbete som föranleds av inspektionen. Inspektionen kan gälla hela verksamheten eller endast en bestämd del av verksamheten. Miljöinspektören upprättar en inspektionsrapport, som sänds till verksamhetsidkaren och till eventuella övriga parter som deltog i inspektionen.

Miljömyndigheten har rätt att ta ut en avgift för periodiska inspektioner som baserar sig på ett tillsynsprogram samt för granskning av årsrapporter. Inspektioner för att följa upp efterlevnaden av åläggande om förvaltningstvång eller avbrytande av verksamhet är även de avgiftsbelagda.

6.1 Avgifter för tillsyn enligt avfallslagen

Enligt 144 § avfallslagen har kommunens miljöförvaltningsmyndighet rätt att ta ut en avgift för periodiska inspektioner och annan regelbunden tillsyn av anläggningar och företag som avses i § 124. Avgifter får också tas ut för inspektioner och andra tillsynsåtgärder som behövs för åläggande att städa upp (§ 75), meddelande om beslut i enskilt fall (§ 125) och förbud eller ålägganden som avses i 126 § samt för kontroll av att förbuden eller åläggandena iakttas.

7 Resurser för tillsynen och organiserande av tillsynen

Miljöavdelningen i Larsmo kommun handhar den tillsyn som hör till miljöförvaltningsmyndigheten inom Larsmo kommuns område. Miljöavdelningen är underställd nämnden för tekniska tjänster och behandlar ärenden som hör till nämndens verksamhetsområde som kommunal miljöförvaltningsmyndighet och marktäktsmyndighet.

Miljöavdelningens personal omfattar en deltidsanställd (60 %) miljöinspektör. Miljöinspektören ansvarar för alla tillsynsinspektioner i kommunen.

Tidsåtgången för den planmässiga tillsynen enligt tillsynsprogrammet beräknas uppgå till ca 5 % av den årliga arbetstiden. I denna tid ingår förutom själva inspektionen vid anläggningen även tid för förberedelser, resor och dokumentation.

7.1 Delegering av uppgifter

En effektiv tillsyn förutsätter att miljöförvaltningsmyndighetens befogenheter delvis delegeras till tjänsteman. Lagstiftningen innehåller bestämmelser för situationer, då tillsynsmyndigheten ska vidta omedelbara åtgärder. I dessa situationer kan den tjänsteman, till vilken befogenheterna delegerats, ge bestämmelser eller avbryta verksamheten omedelbart.

Enligt Larsmo kommuns förvaltningsstadga, godkänd av kommunfullmäktige 25.11.2024 § 71, har miljöinspektören rätt att:

- meddelar beslut om byggande, offentliga tillställningar och andra åtgärder och händelser som orsakar tillfälligt buller eller skakningar
- meddelar i brådskande fall beslut angående exceptionella situationer i verksamhet som inte är tillståndspliktig eller registreringspliktig

- meddelar i brådskande fall ett föreläggande samt fatta beslut om avbrytande av verksamheten
- verkställer registrering av verksamhet (miljöskyddslagen)
- handlägger anmälningar om insamlingsverksamhet till avfallshanteringsregistret
- meddelar beslut i enskilda fall gällande verksamhet som inte är miljötillståndspliktig, om beslutet behövs för att förhindra nedskräpning eller ordna avfallshanteringen på lämpligt sätt
- meddelar i brådskande fall ålägganden gällande åtgärder vid förseelser eller försummelser
- anmäler i brådskande fall gärningar och försummelser till polisen
- meddelar föreskrifter gällande sådana underrättelser om exceptionella situationer som avses i 8 § statsrådets förordning om begränsning av utsläpp i vattnen av nitrater från jordbruket
- utför slutsyner av bygglov för åtgärder (ändring av fastighetsvisa system för avloppsvatten och strandlinjeordning)
- utför syner angående anmälda eller tillståndspliktiga muddringar
- beslutar om undantag från kravet att behandla hushållsavloppsvatten utanför avloppsnätet

Utöver detta har nämnden för tekniska tjänster, genom sitt beslut 19.2.2019 §, delegerat miljöinspektören behörighet att:

- få upplysningar och göra inspektioner i enlighet med 172 § miljöskyddslagen, 14 kap. 3 § vattenlagen, 122 § och 123 § avfallslagen samt 14 § marktäktlagen.
- besluta om befrielse från anslutningsskyldigheten i enlighet med 11 § och 17 c § lagen om vattentjänster.

7.2 Myndighetssamarbete

Miljövårdsmyndigheten i Larsmo samarbetar vid tillsynsärenden med olika myndigheter. De viktigaste samarbetsparterna är:

Byggnadsinspektionen: Miljöavdelningen granskar ansökningar om bygglov på områden utanför det kommunala avloppsnätet och på Hannula grundvattenområde samt ansökningar om bygglov för tillstånds-, anmälnings- eller registreringspliktiga verksamheter. Vidare samarbetar miljö- och byggnadsinspektören vid behandlingen av ansökningar om åtgärdstillstånd för fastighetsvisa system för avloppsvatten och strandlinjeordningar. Därtill samarbetar man kring miljösynen samt i ärenden som berör rivning av byggnader och nedskräpning.

Avdelningen för tekniska tjänster: Nämnden för tekniska tjänster behandlar ärenden som hör både till tekniska avdelningen, byggnadsinspektionen och miljöavdelningen. Informationsutbyte kring planläggningsfrågor.

Larsmo Vatten och Avlopp Ab: Miljöavdelningen samarbetar med vattentjänstverket vid behandling av ansökningar om befrielse från att ansluta till vatten- och avloppsnätet.

Miljöhälsan Kallan: Miljöhälsan Kallan omfattar hälsoinspektionen och veterinärvården i Pedersöre, Jakobstad, Nykarleby och Larsmo. Miljöhälsan Kallan ger utlåtande om bland annat miljötillståndsansökningar och ansökningar om befrielse från att ansluta till avloppsnätet. Miljöavdelningen samarbetar med Miljöhälsan kring klagomål gällande buller, rök, lukt, flugor o.

dyl. Miljöhälsan övervakar allmänna badstränder och noterar bland annat förekomst av blågröna alger.

Österbottens avfallsnämnd: Samarbetar kring övervakningen av avfallshanteringsföreskrifterna.

Grannkommunernas miljövårdsmyndigheter: På tjänstemannanivå hålls regelbunden kontakt för utbyte av information, erfarenheter och sakkunskap. Gemensamma projekt inom till exempel övervakningen av luftkvaliteten och bekämpning av invasiva växtarter.

Södra Österbottens närings-, trafik och miljöcentral (NTM-centralen): Tätt samarbete gällande anmälningar om vattenbyggnadsarbete. Samarbete i ärenden gällande förorenad mark, naturvård, grundvattenskydd och tillsyn. Ger vid behov expertråd och utlåtanden samt ordnar skolningar och finansierar projekt.

Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland (AVI): Begär utlåtanden gällande miljötillståndsansökningar, ger expertråd.

Mellersta Österbottens välfärdsområde, räddningsverk: Samarbetet härrör sig främst till olycksituationer. Överföring av ansvaret för efterbekämpning från räddningsverket till kommunen.

Polismyndigheten: Brottssärenden som framkommit i samband med tillsynen. Handräckning vid behov.

Sammandrag över tillsynsprogram. Planerade inspektionsintervall för miljötillstånds- anmälnings- och registreringspliktiga verksamheter samt företag där det uppkommer farligt avfall.

Bransch	Objekt	Tillsynsklass	Kontrollfrekvens (år)
1. Skogsindustri		3	5
2. Metallindustri		3	5
3. Energiproduktion		3	5
4. Tillverkning av bränslen eller upplagring och hantering av kemikalier eller bränslen			
- distributionsstationer	2	3	5
5. Verksamhet där organiska lösningsmedel används	1	3	5
6. Malm- eller mineralbrytning			
- stenkrossar	1	3	5
7. Tillverkning av mineralprodukter		3	5
8. Produktion eller behandling av läder eller textilier i en anläggning		3	5
9. Tillverkning av livsmedel eller foder		3	5
10. Djurstallar			
- djurstall	3	3	5
- pälsdjursfarm		2	3
11. Trafik			
- utomhus belägen motorsportbana	1	3	5
12. Behandling av avfall som sker yrkesmässigt eller i en anläggning samt behandling av avloppsvatten		3	5
13. Annan verksamhet			
- utomhus belägna skjutbanor	1	3	5
14. MSL 27 §, 2 mom., 28 §	1	3	5
15. Avfallslagen		3	5
- Registrering enligt § 100	3		
- Farligt avfall § 124	25		
Sammanlagt	38		